

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 15. Utkommer hvarje Söndag. Göteborg den 10 April 1859. Pris för år: 10 R:dr Riksmünt. XIII årgången.

Carl Adolf Agardh, Biskop i Carlstad, född 1785 † d. 28 Jan. 1859.

Carl Adolf Agardh.

Då vi här försöka en lefnadsteckning öfver denne berömda man, en af icke alle nast den svenska, utan hela den nordiska vetenskapens koryféeer, hvilken i mångsidighet, skarpsinnighet och produktivitet haft få sina likar, så äro vi skyldige detta åt minnet af en man, som var en europeisk ryktbarhet och hvars bortgång öfverallt äfven i det aflägsnaste fjerran, hos vetenskapsmännen väckt en smärtsam känsla.

Son till en handlande, föddes Carl Adolf

Agardh i Båstad i Skåne 1785, blef 1799 student i Lund, 1805 filosofie magister, 1807 docent i matematik vid Lunds universitet. Tidigt egnad åt vetenskapen, blef hans lefnad invigd till densammans oafbrutna tempeltjenst, och detta i så vidsträckt omfång, att man förvånas vid tanken på alla de olikartade riktningar, hvori han, med lika mycken grundlighet som snille, förmådde att verka. Från matematikens fält beträdde han naturvetenskapernas, och i sitt 27 år blef han professor i botaniken. På sam-

ma tid som han gjorde algerne till föremål för sina forskningar, samt utgaf flere af handlingar och till slut sitt berömda *Systema algarum*, lemnade han rikhaltiga bidrag på åtskilliga språk till flere af Europas mest ansedda tidskrifter, skref 13 olika akademiska dissertationer, beträdde i sitt större verk öfver vexternas organografi och biologi en ny bana, och hans forskningar och verk, som buro pregeln af höga och ovanliga snillegåfvor, gjorde honom till en af Europas ryktbarheter. Han företog äfven

förnyade gånger, nemligen under åren 1821 och 1827, vetenskapliga resor i utlandet, besökte Tyskland, Polen, Holland, England, Frankrike och Italien.

Men icke allenast botanik och matematik, utan äfven andra vetenskapsgrenar omfattade han på en gång. Han skref afhandlingar öfver folkundervisningen, uppgjorde planer och stadgar till hypoteksföreningar, m. m. Skåne har honom att tacka för sin hypoteksförening. Skånska brandförsäkringsbolaget är äfven hans verk. Han skref öfver sparbanker, öfver bank- och finans-väsendet, öfver stats-skuld, förträffliga afhandlingar öfver svenska skogsväsendet och öfver en mängd andra statsekonomiska frågor. Han är stiftaren af Lunds sparbank, som är en blomstrande anstalt. Han var representant i presteståndet på flere riksdagar och ledamot af en kommitté för undervisningsväsendets behandling, hvarvid han framlade planer och förslager, som lågo klara för hans snille och ljusa blick redan då, 30 år tidigare än de allmänt erkändes och kommo till verkställighet.

Det stora anseende, som Agardh alltmör och mer förvärfvade sig, föranledde vetenskapliga sällskaper i alla den civiliserade världens länder att täfla om dels hans medarbetareskap, dels, i brist derpå, hans namn såsom medlem af och prydnad för deras samfund. Så var han ledamot af lärda sällskaper och akademier i Preussen, Österrike, Frankrike, Holland, England och Ryssland, och äf-

ven sällskaper i Newyork, i Philadelphia m. fl. orter på andra sidan oceanen öfversände till honom hedersdiplomer. Utländske botanister hedrade honom med att efter hans namn uppkalla nya plantor; utlandets Flora räknar 18 plantor, som heta efter honom.

I 22 års tid hade han varit professor vid Lunds universitet, då han 1834 utnämndes till biskop i Carlstad. Redan 1816 hade han blifvit prestvigd och hade derefter flere år varit kyrkoherde i St. Peders kloster i Lund. Sedan han nu blifvit biskop, blefvo teologiska vetenskaperna ånyo föremål för hans ifrigaste studier. Det dröjde icke länge, förrän han, på sammangång han med utmärkt nit skötte sitt biskopliga kall, öfverraskade den lärda världen med nya öfversättningar af åtskilliga af Gamla och Nya Testamentets böcker, så ock genom skrifter på det teologiska området, bland hvilka hans "Samlade skrifter af religiöst och teologiskt innehåll" intaga ett utmärkt rum. Dock, biskopen och teologen försummade derföre icke de andra banor, hvilka han förut beträdd; Agardh utgaf som biskop flere afhandlingar på fransyska och svenska språken i den högre matematiken, skref öfver undervisningsväsendet och behandlade dervid skolreformen, folkskolorna m. m., hvilket återigen icke förhindrade honom att yttra sig öfver de egyptiska hieroglyferna, Hermes' filosofi, Schellings föreläsningar etc. etc. Härtill kommer slutligen hans stora verk "Försök till en

statsekonomisk Statistik öfver Sverige." Häraf hafva sedan 1852 trenne band utkommit i andra upplagan. Vi vilja hoppas, att hans afsigt att grundligt behandla tullfrågan blifvit utförd i 4:de bandet och att den är efterlemnad åt oss bland hans papper. Vi kunna blott hänvisa på hans mångfaldiga tidningsuppsatser i de mest olikartade ämnen, och anmärka, att hvad vi här uppräknat blott varit en antydning af det som denne i sällsynt grad lärde, skarpsinnige och verksamme forskare frambragt. Hela sin långa lefnad igenom sökte han sanningen och ljuset; begäfvad såsom få med krafter till dessas befordrande, skedde detta äfven med en liflighet, en ungdomskraft, en värma, ihärdighet och intresse, en snillrikhet och älskvärdhet, hvilka knappast stodo tillbaka för den tyska vetenskapens firade Nestors, Alexander von Humboldts.

Den som sett Agardh under de år då han undervisade i Lund, skall aldrig kunna glömma honom. Hans personlighet hade af naturen något imponerande, hans öga var skarpt och lifligt, hans tal så till klang som innehåll i högsta grad ädelt och elegant. Han var på lärarestolen lika mycket den lärde mannen, som ingaf beundran och förtroende som den fulländade gentlemannen. I vanliga lifvet var han lika fulländad. Hans djupa fosterlandskärlek och humanitet erhöilo genom den stämpel af elegans och genialitet, som var påtryckt hela hans personlighet, en högre lyftning.

Rådsherre Braunstein och hans familj.

En bild ur hvardagslifvet, af Ernst Fritze.

(Forts. fr. N:o 44.)

o visst, men den herrn, som omtalade saken, hade anländt mycket senare. Sedan måste han till sin förskräckelse hafva erfarit, att en dotter af Braunsteinska äkta paret, hvilket han skildrade som ett ganska opassande par, varit öronvittne till hans kritik.»

»Hvad hotte den herrn? Känna vi honom?»

Hermine lemnade med flit den förra frågan obesvarad, i det hon lidigt svarade på den senare:

»Nej, hvarken du eller pappa känner honom, och han sjelf känner icke heller någon af eder. Hvad han yttrade om eder, var blott ett upprepande af residensstadens omdöme för dagen och hade från högre ort spridit sig i alla kretsar.»

»Låt dem i residensstaden säga hvad som helst, Hermine,» inföll rådninnan ifrigt. »Du finner, att de der liksom gerna squallra och ljuga som annorstädes. Det är kanske möjligt, att din far ännu engång »glömt» att meddela mig något, som i alla fall kunde vara af intresse för mig; men det bryr jag mig föga om och ännu mindre glömmar jag härför det, som ligger mig vida närmare på hjertat, än din faders befordran till residensstaden. Här som der har han ingen tid för oss — låt honom alltså gå, hvarthän han vill, och låt mig heldre få svar på min fråga: huru står det till med ditt hjerta? Du har redan varit hemma en half dag utan att fråga efter Bruno von Fahrenhorst? Hvad skall jag tänka om det?»

»Intet annat, mamma,» svarade Hermine i glädlig ton, »än att jag glömt honom!»

Rådninnan såg på henne med en förebrående blick.

»Ingen låtsinnighet i hjertats angelägenheter, mitt barn!» utfor hon vredgad.

»O — mamma, mitt hjerta har aldrig haft något att skaffa med Bruno von Fahrenhorst,» svarade Hermine, i det hon stolt gjorde en knyck på nacken. »Det är du, som sagt, att han älskar mig, men härför har jag svarat: men jag älskar icke honom!»

»Men det är min önskan, att du blir hans maka,» sade rådninnan kort och häftigt.

»Denna önskan kan jag icke uppfylla!» förklarade Hermine med en fast, men tillika mycket mild stämma.

Rådsherre Braunstein, fortfarande ett osynligt vittne till samtalen, kunde knappt återhålla ett bifallsrop. Han trädde så nära intill dörren som möjligt, för att icke förlora ett enda ord af ett samtal, som tillät honom kasta en blick in uti hjertan, som han icke kände så väl som Blaubergs invånare. Liknöjd för det, som moder och

Agardh var liberal, en framåtskridandets man, och dock måste han ofta upplefva att vår liberala press icke hyllade honom, och detta ehuru hans idéer till reformer i flere riktningar (så t. ex. uti hans skrift. "Om de lägre folkklassernes upplysning") på sin tid ansågos alltför demokratiska. Dock så äkta demokrat han städse visade sig, ville han aldrig lemna ur sigte den efter hans grundsats alltid nödvändiga kontinuiteten; han betraktade det borgerliga samhället som en levande organism, och hans liberalitet bestod uti något annat än i att göra opposition.

Den liberala pressen använde ofta den taktik, att hon dels ignorerade hans sednare arbeten, dels utskrek hans idéer såsom "paradoxer". Men hur mycket och ofta än detta skett, så har det likväl redan långt för detta visat sig, att han endast hade skyndat framåt före sin tid och det skall äfven alltmer visa sig hvilka skatter af sunda idéer hans verk innehålla. Ur hans statekonomiska skrifter hafva våra representanter vid sistförflutne riksdagen hemtat många goda åsikter, och hans verk skola ännu länge utgöra ett slags universalexikon af sunda tankar.

"En människas lefnad är icke de dagar, som förflutit, utan de handlingar, som förblifva; i dessa fortlevver hon på jorden" — sade Agardh i sin kraftfullaste ungdom till Lunds studenter, och väl passar det att med dessa den hädangångnes egna ord avsluta denna svaga teckning af hans verksamma och ädla lefnad.

Floden Rummels vattenfall i Algier.

Nyligen hafva öfversvämningar inträffat i provinsen Constantine i Algier, hvilka förorsakat stor skada. Före deras början hade en betydlig mängd snö fallit; de högst belägna punkterna inom provinsen voro ännu betäckte dermed, då mot medlet af Februari ett syndaflosligt regn började. Detta vatten i förening med den smälta snön betäckte straxtslättbygderna, och floderna stego öfver sina bräddar, förorsakande mångfaldiga olyckshändelser. Flere trakter hafva lidit mycket, men de största olyckor kafva förorsakats af Rummel i Constantines omgifningar. Många qvarnar och andra byggnader hafva förstörts, trädgårdar öfversvämmats och Aumalebron, som redan genom öfversvämningen 1854 bortfördes, och sedermera ånyo blifvit uppbyggd, har vattenströmmen nu åter bortsopat.

Denna bro, på vägen emellan Constantine och Philippeville, befann sig litet ofvanom Rummels fall, hvilka vår planch framställer.

Passen, ur hvilka floden framkommer och störtar sig ned, i kaskader af 80 mètres, erbjuda en vild och storartad utsigt. Våldsamheten af vattenmassans stötande mot klippan förorsakar att liksom ett slags moln af hvitt skum höjer sig till en anseelig höjd. Det liknar sammanhopade orörliga snöfloccar eller den rökpanasch, som ett lokomotiv lemnar efter sig. Å ömse sidor resa sig kala och stela klippväggar, hvilkas tvära konturer endast här och der afbrytas utaf

grupper af gamar och andra roffäglar som der slagit upp sina bopålar.

Rummel har sin källa i bergen mellan Setif och Constantine, han ombyter flere gånger namn, innan han hinner till närheten af den sistnämnda staden, ty, som man vet, gifva muselmännen en ny benämning åt ett vattendrag för hvarje nytt biflöde, det emottager. Sälunda får den ifrågavarande floden ett annat namn ofvanom Constantine och slutar vid hafvet under benämningen *Oued-el-Kebir* (stora floden), hvilket namn för öfrigt är gemensamt för ett stort antal vattendrag i Arabernas land; namnet har också, liksom till ett minne af Mohrerna, blifvit gifvet åt en af Spaniens floder, *Guadalquivir*, ett oriktigt uttal af *Oued-el-Kebir*.

Den bergshöjd, hvarpå Constantine är beläget, synes hafva blifvit våldsamt lösryckt, tillfölje af någon förfärlig stöt, från de närliggande bergen. Öfver en remna, i detta berg hvilken på vissa punkter är öfver 300 mètres djup, har floden Rummel banat sig sitt lopp. Han förlorar sig emellertid under jorden och försvinner på höjden El-Kantara, för att med fruktansvärd våldsamt ånyo framträda innan han hinner till fallen.

Till höger om dessa sistnämnda, på toppen af den högsta och brantaste delen af klippan, ungefär der, hvarest de små husen stå, som synas på planchen, utöfvades fordom, under det gamla herraväldet, en hemsk bestraffning. Från denna förfärliga höjd nedstörtades nemligen i

dolter hade att diskutera, hade deras samtal hittills gått hans öron spårlost förbi, oaktadt han ibland stutit dem helt nära.

»Då måste jag tvinga dig, mitt barn!» yttrade rådninnan med höjd röst.

»Tvinga — mamma,» log Hermine. »Tvinga mig till ett äktenskap med löjtnant Fahrenhorst?»

»Medlet ligger i min hand!» hotade rådninnan, allvarsamt ond.

»Stanna nu, mamma! Innan du af din häftighet låter hänföra dig till tragiska beslut, vill jag öppna mitt hjerta för dig. Jag har lärt känna »någon», som gör det omöjligt för mig att blifva en annans hustru.»

Rådninnan stirrade förskräckt på henne.

»Hermine — har du förlöfvat dig? — Du har kanske samma öde att vänta som jag?»

Den unga flickan slog i ett ögonblick af fullkomlig hänförelse begge händerna samman, höjde dem med innerlighet och mumlade knappt hörbart:

»Ack — om jag det kunde hoppas — om jag det kunde hoppas — då skulle jag gerna tjena för honom i elfva år och göra mig honom värdig!» — Derefter lät hon, hastigt fattande sig, händerna falla och utbröt gladt: »Trösta dig mamma — förlöfvat mig har jag icke, skall icke heller någonsin kunna hoppas på att vinna nämnde herres bifall; ty han föraktar mig som en modedocka, såsom Fama berättat honom att jag är!»

»Elfva år fastmö!» inföll rådninnan med tecken till inre rysning. — »Du vet icke hur dåraktigt du önskar. Nej, Hermine, inom kort firar du din förlöfning med Bruno och nästa år ditt bröllop. Det arf, som tillfallit mig efter min onkel, är just lagom till insättning i enkekassan. Att du icke älskar Bruno med svärmeri garanterar mig för din framtida lycka.»

»Jag för min del anser kärlek till mannen för hufvudsak i gifternål,» inföll Hermine mycket saktmodigt.

»I grund och botten falska åsikter, mitt barn! Mitt lif bevisar, att man genom den trognaste kärlek blir olyckligast»

»Är då du olycklig, mamma?» frågade Hermine, både förskräckt och misstrogen.

Rådninnan nedslog något förvirrad ögonen.

»Jag har tagit mitt parti!» sade hon derefter med pathos. »Men dig vill jag veta lyckligare. Bruno, med sin öfverdrifna uppmärksamhet mot damer, skall bevara dig för det, som gör mig olycklig.» Ett kallt leende af Hermine förrådde, att hon hade en annan tanke om herr löjtnant Bruno von Fahrenhorsts kvinligt veka sinne.

»Tro mig, mitt barn, och lita på min erfarenhet,» fortfor rådninnan, »blott en officer är i stånd att göra en kvinna fullkomligt lycklig, blott en officer! Ingen utom en officer är i stånd att visa sitt hjertas dam sina ridderliga artigheter; — ingen känner sig så som en officer genomträngd af denna vördnad för sin utvalda, hvilken är så nödvändig för vårt välbefinnande — officeren förstår bättre än någon att förläna sin makas lif betydelse, trygga hennes ställning och enligt hans stånd situera henne i verlden — ingen officer glömmmer sin maka för sitt

(Fortsättning pag. 118.)

Floden Rummels vattenfall i Algier.

Piazza del Popolo i Rom.

vattenhvirfveln äktenskapsbryterskor. Det olyckliga offret fördes, inknutet i en säck, fram ända till några alnar från afgrunden. Bödeln gjorde sig, troligen af fruktan för svindel, icke besvär med att själf kasta den lifdömda uti; han höll sig försigtigt på något afstånd och sköt qvinnan ned uti afgrunden med en lång stång.

De turkiska sjöröfrarnes våld var, som man ser, långt ifrå mildt. Det har på Afrikas jord qvarlemnats föga hedrande spår. Utsående oenighet öfverallt, förenande sig med ett parti bland inbyggarna för att plundra ett annat, hafva de, efter tre århundradens regering, efterlemnats ett ödelagdt och fattigt land der, hvarst fordorm, före sjöröfrarnes inkräkning, temligen idoga och lyckliga folkstammar lefde under muhamedanska småfurstar.

Piazza del Popolo i Rom.

Roms gator äro till största delen tråniga och utan trottoarer; några af dem äro dock långa, räta och reguljera, samt bebyggda med vackra, höga hus, som gifva dem ett utseende af storhet. Det stora antalet af rymliga öppna platser, torg, cirkelrunda och ovala inhägnader samt trädgårdar, göra staden luftig och gifva, i förening med ett klart, soligt klimat, densamma i allmänhet ett trefligt utseende.

Då man inkommer i staden genom Porto del Popolo på den gamla Flaminiska vägen, ser man midt framför sig en öppen plats som kallas Piazza *) del Popolo, *) Piazza betyder öppen plats.

kalls pligter, utan presenterar henne i all den glans, hon kan fordra — det är officern förbehållet att fortsätta med samma förjudande artighet, han som fästman visat sin förlofvade — officern, och ingen annan, har »tid» att visa sig med sin maka i sina likars sällskap! Först med ären skall du tacka mig därför, att jag uppträdde kämpande för ditt lifs lycka!»

»Kära mamma, redan i dag tackar jag dig därför,» inföll Herrmine med en undfallande stämma, men kunde icke helt och hållet dölja ett visst skälmaktigt uttryck. »Men trots min tacksamhet är jag nog otacksam att vara af annan mening än du. Af alla de herrliga loftal, du hållit öfver militärståndet, vill jag blott framhålla sista delen: »officern har tid för sin fru och dess nöjen,» och sätt nu i stället för »tid» ordet »lust.»

»Förändrar det saken?»

»Åh ja! Enligt min tanke äro »tid» och »lust» väsendtligen olika och karakterisera mannen. Tro mig, mamma, om du ville lägga band på dig själf och rätta din

samt höjderna af Pincianska kullen, som med sina vattenkonster och sin egyptiska obelisk är betäckt med publika trädgårdar på ena sidan och alléer på den andra; dess södra sluttning har på sidorna om sig kyrkorna Santa Maria del Popolo och Santa Maria del Miracolo dömer och portiker; det hela, slutande sig i trenne långa och rymliga gator, som öppna en vidsträckt utsigt, bildar en af de vackraste inträdesplatser, som finnas i någon af Europas hufvudstäder. Söderut leda från denna piazza trenne vackra gator af betydlig längd, neml. Corso, Ripetta och Via del Babuino. Corso är det moderna Roms förnämsta gata och utgör medelpunkten för de tre från Piazza del Popolo utlöpande passagerna. Gatan Ripetta sträcker sig till en ansenlig längd ända till Tiberns stränder. Via del Babuino är en vacker passage; vid densamma äro vackra butiker och några af stadens förnämsta hoteller belägna.

Obeliskan på Piazza del Popolo har ursprungligen stått framför Solens tempel i Heliopolis. Den fördes till Rom af Augustus då han återvände efter sin seger vid Actium, samt upprestes af honom på Circus Maximus, hvarefter den änyo tillägnades solen. Kullkastad under något af de olyckstillfällena, som drabbade staden under kejsardömets förfall, låg obeliskan under hundratals af år begravnen bland stoft och ruiner på platsen der han stått, tilldess påfven Sixtus V lät uppresa honom, och, sedan de tre stycken hvaruti han sönderbrutits

»tid» och »lust» efter min faders intressen och nöjen, skulle du vid Gud icke kunna kallas någon olycklig maka.»

»Hvilka åsigt, Herrmine! — Hvad vågar du säga? Hvem har lärt dig att klandra mig? Vill du reta mig till vred?» ifrade rådninnan under det hon blef allt häftigare. »Jag hoppas och väntar att du gör afseende på mina önsknings beträffande löjtnant von Fahrenheit, och nu icke ett ord mera om denna sak tills det ögonblick, då Bruno lägger hela sitt hjerta för dina fötter.»

»För mig är denna befallning lag, kära mamma,» svarade den unga damen med denna exemplariska fålighet, som hon lärt af sin far, »men jag skall äfven i samma ögonblick, han yppar sin eldiga förklaring, säga herr löjtnanten med samma öppenhet, att jag alls icke önskar honom till gemål, emedan jag aldrig skall komma att hysa kärlek för honom.»

»Öförfnuftiga barn!» ropade rådninnan. »Men vi få se, om du äfven har mod att bibehålla denna föresats mot den vackre friaren!»

hade blifvit omsorgsfullt hopsatte under ledning af arkitekten Fontana, lät flytta och på dess nuvarande plats uppsätta obeliskan. På spetsen sattes ett kors, såsom symbol af kristendomens seger öfver hedendomens vidskepelse. Denna herrliga prydnads öfversta del bestod af ett enda rödt granitblock, åttio fot högt, och var betäckt med hieroglyfer. Den står på en fyrkantig piedestal, försedd med trappsteg, midtuti en stor bassin, hvaruti fyra figurer, föreställande lejoninnor, gjuta vatten. Detta verk af byggnadskonsten utgör i sin helhet en stor prydnad midt på Roms vackraste piazza.

Piazza del Popolo var ett af påfven Alexander VII:s (regerade åren 1656—1667) många föremål för upphjelpande och försköning. — Det är i ett af dess palatser, som Prinsen af Wales för närvarande har sin bostad, under sitt vistande i den eviga staden.

Om Stenkolsbildningen.

En medlem af schweiziska naturforskarresällskapet, *D:r A. N. Böhner*, har nyligen utgifvit ett naturvetenskapligt arbete, hvaruti han, vid skildringen af jordytans skapelseperioder, lemna intressanta upplysningar. Vi meddele ett kort utdrag derur:

»Var under den tredje skapelseperioden klimatet ännu lika på alla trakter af jorden, så gruppera sig deremot under den fjerde genast växt- och djurarterna efter serskilda zoner. Solens inflytande

»Ganska visst!» bedyrade den unga flickan.

Damerna tego nu och den lyssnande råds herrn smög sig tillbaka till sitt rum. Han hade omöjligt kunnat visa sig för sin dotter med kallt ansigte och han ville dock icke ännu gifva sitt inres djupa rörelse till pris för hennes blickar, emedan han icke visste, om han icke härigenom profanerade sin känsla. Till de framstående dragen i hans karakter hörde en stark känslighet. Att framställa sina inre känslor för likgiltiga ögon var honom vidrigt, och om han än tycktes berättigad att tyda dottrens yttranden till sin fördel, så förblef dock hans hustru såsom en kall iakttagarinna bredvid henne.

Upprörd beträdde han sitt rum och gick här uti en omisskänlig stark sinnesrörelse häftigt fram och tillbaka. Till att börja med tänkte han blott på sin dotter och hans hjerta gjorde honom förebräelser för den uraktlätenhet, som han med afseende på henne hade låtit komma sig till last. Det hade blott behöfts en flakt af kärlek, för att i hennes själ väcka det, hvaraf han kände

och årstidernas vexlingar framtråda omissockänligen. Jorden hade till den grad afkyllt och luften var så tillvida renad och klarad från kolsyra, att luftandande sumpdjur: amfibier, labyrintodon m. fl. kunde lefva. De ofantliga massor af kolämne, hvilka genom den vegetation, som var nödig till stenkolsbildningen, beröfvades luften, äro ett bevis derpå att de luftandande djuren icke samtidigt med, utan först lång tid efter, växtverldens första skapelse kunde framtråda till lif. Kolflötsarne äro af 2' till 40' mäktighet aflagrade i stora bäcken och urhåkningar, hvilka voro egnade till de tropiska sumpväxternas trefnad och befordran. I Belgien uppskattar man den stenkolsmängd, som årligen uppbefordras i dagen ur bäcken vid Lüttich, Mons och Charleroi, till 70 millioner centner; i Frankrike uppbefordras 60 mill., i Nordamerika 200 och i Storbritannien 500 millioner årligen. Stenkolsgrufvan vid Newcastle ensam sysselsätter 33,000 personer och levererar årligen 3 mill. tons, à 20 centner. Om dessa jordens samtliga kollagers kolämne plötsligen skulle åter förvandlas till kolsyra, så kunde intet luftdjur mer andas. Amerikanaren Rogers har beräknat, att urverldens atmosfär innehöll sex gånger mer kolsyra än den nuvarande, så att 5 billioner tons kol kunde blifva bildade. Alleghannytraktens i Nordamerika kollager omfattar en yta af 3000 kvadratmil och traktens mellan Missouri och Ohio lager 2650 kvadratmil.

Professor Bischoff beräknar tiden för stenkolsbildningen till 9 millioner år. Denna räknings faktorer äro dock, såsom fallet är vid de mesta geologiska beräkningar, antagne efter måttstocken af jordkroppens nuvarande förhållanden. Men derigenom uppstår ett likadant beräkningsfel som om man ville antaga de nuvarande ormbunkarne t. ex. vara af lika storlek med de jättestora ormbunkträd, hvilka vi finna i kollagren. I de böhmiska kolflötsarne finnas lemmingar af 40' höga och 13' tjocka stammar. Denna utomordentliga storlek hos växterna bär vittne om ett motsvarande hett klimat och om öfverhufvud taget helt andra förhållanden i dåvarande skapelseperiod i jämförelse med nutiden. Växternas reduktion till sitt kolämne och den förändring, hvilken desamme undergått från tillståndet af grönskande träd ända till det af stenkol, äro ännu icke på vetenskaplig väg så noga utredda, att en noggrann beräkning öfver denna bildnings tidslängd kan låta sig verkställa."

Hvarjehanda.

Furst Talleyrand, detta mönster för diplomater af den gamla skolan, densammesom fällde det bekanta yttrandet: "Språket är till för att dölja tankarne", en grundsats, som tillräckligen karakteriserar denne mans och den honom efterföljande diplomatiska skolas hela politik, är bekant som en fin satirikus, hvars bitande anmärkningar höllos

i stor fruktan. Vi återgifva här några mindre bekanta dylika, funna i en fransysk statsmans memoirer.

Man känner den oförskämdhet, hvarmed emigranterne efter den andra restaurationen anhöllo hos Ludvig XVIII:s regering om tjänster och sinekurer, och huru de uppställde de mest obetydande grunder för sina anspråk. En af dessa herrar kom en dag till Talleyrand, då utrikes minister, och anhöll om en diplomatisk syssla. "Jag ville hjertans gerna hjälpa er," sade fursten till supplikanten, "om ni blott kunde bevisa på hvilken merit er ansökan stöder sig." "Jo, jag begaf mig år 1815 till Gent", blef svaret. (Gent var, som bekant, den ort, dit Ludvig XVIII flyktade vid Napoleons återkomst från Elba, och dit ett antal royalister, som sedermera förklarade detta för en hjelledat, åtföljde honom). "Till Gent?" återtog ministern, "är ni fullkomligt säker derpå?" Huru, säker? "Säg mig öppenhjertigt" fortfor T. "reste ni dit, eller har ni bara kommit derifrån?" "Jag förstår icke . . ." "Ser ni" sade T. med ett fint småleende, "jag var sjelf i Gent. Vi voro der inalles en sju à åttahundra stycken, icke flere, och, efter hvad jag vet, hafva redan mer än femtitusen kommit derifrån."

Då han ännu satt i lagstiftande församlingen (1789), hade han en gång en häftig diskussion med Mirabeau. "Jag skall omgifva er med en illa beryktad krets!" utropade denne sistaämnde.

"Huru! Vill ni kanske omfamna mig?" inföll ögonblickligen Talleyrand.

sig stolt; alltså måste den äkta qvinliga finkänslan, blott lätt slumrande, hafva bott inom henne, och han hade i half tanklöshet bortdrömt sitt lif, utan ringaste bemödande att uppväcka bättre känslor hos henne. Lika klart som han kände, att Hermine var värd hans innersta böjelse, lika djup var hans ånger och beklagande öfver det förflutna, som ej kunde återkallas. Men för honom låg en framtid!

Hastigt framträdde han till skrifbordet och upptog sin morgonstunds mästerverk, hvaruti han liksom hade begrafvit sig sig sjelf. Liksom en återuppståndne och med ny lifskraft utrustad, höll han brevet till ministern i sina händer. Plötsligt förekom det honom löjligt, att han hade kallat sig »för gammal» för en verksamhet, som ministern erbjudit honom. Pröfvande genomfög han i andanom den krets af män, som man brukade välja till dylika poster. Hade han icke en frisk själ? Glödde icke inom honom ett intellektuellt väsens kraft? Lönade det ej mödan att föra sin dotter med sig upp på en af verlds-

lifvets höjder, der hon, i solens strålar, kunde blifva lycklig? Att han förut gifvit vika för sina egoistiska ingifvelser och icke antagit kallelsen till residensstaden, var mindre att tillvita honom; men om han nu, sedan hans lynne fått nytt lif, ville fortsätta att lyda sin egenkärlek, borde han förakta sig sjelf.

Denna sjelfpröfning ledde till ett raskt beslut. Ett leende, som hade mycket slägttycke med humor, spridde sig öfver hans ansigte, hans hand ryckte till, och brevet, detta opus fullt af diplomatisk finhet, som innehöll en kraftig tillbakavisning af alla framtida befordringar, låg i bitar på golvet. Sedan satte han sig ned och skref.

Det rådsherre Braunstein nu satte på papperet kostade honom vida kortare tid och möda. Af den resignerade mannen om femtiotvå års ålder hade det blifvit en fader med ynglingamod, som beslutit att beredvilligt kasta sig uti en ny verksamhetsström, för att uppfylla en

ljuf pligt mot sitt barn. Han skref oafbrutet tills han blef färdig, hvarefter han förseglade och bortsände brevet. Straxt derefter öppnades långsamt hans dörr och Hermine visade sig något skygg på tröskeln. Hennes blick frögade, om fadren hade tid för henne. Ett leende fullt af välvilja och godhet besvarade denna stumma fråga. Bortfläktadt var detta stela uttryck af tanklös likgiltighet, hvarmed han eljest plögade bemöta Hermines påhelsning, försvunnen denna tankspridda hast, hvarmed han annars skyndade att aflägsna henne.

Han räckte henne handen med denna hjertliga vänlighet, som mera än ord uttrycker en välkomsthelsing.

(Forts.)

Modernt skall det vara!

— Hvad tror ni, bästa Doktor, om det nya läkemedlet "Pepsin"?

— Åh det är förträffligt; men skynda bara för all del och begagna det genast, ty om fyra veckor hjälper det inte mera!

Rättvis vrede.

— Nå hur mår du, min kära Baron?

— Ack, jag tror jag dör af förargelse; i går var jag igen der jag inte har varit på långliga tider, i kyrkan. Der sjöng det simpla folket ur den gamla psalmboken.

"Herre Gud Fader i himmelrike,

Som har skapt hvar menniska till vår like!"

Säg, min kära bror, hvad ska' det bli utaf? Det måste förbjudas packet; det kan och får inte existera, ridderskapet och adeln tillåter det, på min heder, alldeles icke!

Det sista misslyckade försöket.

— Jag säger dej, Mamma, med den mannen kommer man ingen väg; all ömhet, all kärlek, all uppoffring är förgäfvad — min varma kärlek till honom förstår han inte —"

— Lappri, lappri! Var inte uppoffrande, var inte öm — utan kall — iskall. —

— Kall!? Äfven det har jag varit, men då sade mej den olycksaliga menniskan midt i ansigtet, att kölden gjorde honom rätt godt i den starka hettan!"

Härmed följer Romanbihanget: "Den Bannlysta," pag. 113—120.

Nästa N:o utgifves Söndagen den 17 April.

C. PETERSENS OFFICIN 1859.